Al-Islam.org
Ahlul Bayt Digital Islamic Library Project
Published on *Al-Islam.org* (https://www.al-islam.org)

Mmeharamishiwa Mfu Aya Ya 3

Maana

Vyakula vyote na vinywaji vyote ni halali ila ambavyo imepatikana nukuu ya kuharamishwa kwa umahususi; kama vile nyamafu na kadhalika, au kwa ujumla; kama vile vitu vinavyodhuru, vikiwemo vitu vichafu. Mwenyezi Mungu anasema:

" Enyi watu kuleni vilivyomo katika ardhi halali na vizuri" (2:168) Yametangulia maelezo katika Aya ya kwanza katika kauli yake Mwenyezi Mungu ila wale mnaotajiwa. Na Mwenyezi Mungu anatutajia aina mbili, ambapo aina ya kwanza ametutajia katika Aya ya kwanza, aina ya pili ni hii anayotutajia katika Aya hii, navyo ni kumi:

1. **Nyamafu:** Ni kila mnyama au ndege aliyekufa bila ya kuchinjwa kisheria. Kuchinja huko kunatofautiana kulingana na wanyama: samaki kuchinjwa kwake ni kutolewa hai katika maji; kwa nzige ni kwa kumshika akiwa hai. Vilevile kwa aliye tumboni ni kwa kuchinjwa mama yake. Kwa windo kuchinja kwake ni kwa kutumia mbwa aliyefundishwa, upanga, mkuki, mshale au ala yoyote kali. Na kuchinja mnyama kwa kuelekezwa Qibla na kukata mishipa minne pamoja na kutaja jina la Mwenyezi Mungu. Ufafanuzi umo katika vitabu vya fiqh, kama vile *Fiqhul Imam Jafar as-Sadiq.*

2. **Damu:** inayotoka kwa nguvu na kupambanuka na nyama. Kwa sababu ile iliyo katika nyama inasamehewa; vile vile inasamehewa damu iliyogeuka nyama ikawa ini, kwa madhehebu yote; na ni haramu ikiwa ni wengu kwa Shia.

3. **Nyama ya nguruwe:** Ni haramu kwa Waislamu wote.

4. **Aliyechinjwa si kwa ajili ya Mwenyezi Mungu.** Washirikina walikuwa wakichinja kwa ajili ya masanamu na kuyataja majina ya Lata na Uzza. Yamekwishatangulia maelezo kuhusu hayo katika Tasfiri (2:173).

5. **Aliyekufa kwa kunyongeka:** Ni yule anayekufa kwa kunyongwa kwa kamba, mkono au kuingizwa

kwenye kitu cha kubana nk.

6. **Aliyekufa kwa kupigwa kwa fimbo au kitu chochote.**

7. **Aliyekufa kwa kuanguka:** Ni yule aliyeporomoka kutoka juu akafa.

8. **Aliyekufa kwa kupigwa pembe:** Ni yule aliyepigwa pembe na mwenzake mpaka akafa.

9. **Aliyeliwa na mnyama,** lakini Mwenyezi Mungu ametoa katika aina hii akiwa hai. Huyo atakuwa halali kuliwa kwa kuchinjwa kisharia. Hii ndio maana ya kauli yake Mwenyezi Mungu ila mliowachinja. Katika Hadith imeelezwa kuwa kwa uchache wa kuwahi mchinjaji ni kumwahi akitingisha sikio lake, mkia wake au kupepesa jicho lake.

10. **Aliyechinjiwa mizimu.** Mwenye Kitabu A*ttashiul–liulumittanzil* anasema: Mizimu ni mawe ambayo wakati wa ujahiliya walikuwa wakiyatukuza na kuyachinjia na wala sio masanamu. Kwa sababu masanamu ni yale yenye Sura, na mizimu haina Sura.

Ilivyo ni kwamba uharamu wa vyakula sio aina hizi kumi tu zilizotajwa na Aya tukufu, bali kuna aina nyingine za vyakula vilivyo haramu; kama vile mbwa, wanyama wanaoshambulia, ndege walao nyama; kama vile Kozi na Tai. Pia baadhi ya aina za samaki na vinginevyo viliivyotajwa na Hadith na kukongamana mafakihi. Wala hakuna tofauti baina ya yaliyoelezwa na Qur'an na yale yaliyoelezwa na Hadith.

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ۚ {7}

"Na anachowapa Mtume kichukueni na anachowakataza kiacheni" (***59:7***).

Sio mbali kuwa kuhusisha kutaja aina hizi kumi ni kwa kunasibiana na kauli yake Mwenyezi Mungu, “Mmehalalishiwa wanyama.”

Baada ya Mwenyezi Mungu kutaja aina hizo, ameunganisha kwa kusema:

Na kuagulia kwa mburuga.

Wakati wa Ujahiliya mtu akitaka kufanya jambo muhimu huchukua mbao tatu: moja huiandika 'Ameniamuru Mola wangu'; Ya pili huiandika 'Amenikataza Mola Wangu'; na ya tatu haiandiki kitu. Kisha huzifunika na kitu na kuingiza mkono wake ili atoe mojawapo. Ikitokea amri hufanya, ikitokea katazo huacha na ikitokea tupu hurudia, mpaka itokee amri au katazo.

Hayo yote ni ufasiki. Yaani yote hayo yaliyotajwa. Hakuna maana ya kut– ofautiana wafasiri kuhusu neno **'Hayo'** kuwa je ni kuhusisha hayo ya mburuga au yote, maadamu hukumu ya yote ni moja –

ufasiki, yaani dhambi kubwa.

Leo waliokufuru wamekata tamaa katika dini yenu, basi msiwaogope na mniogope mimi.

Wafasiri wengi wamesema kuwa makusudio ya leo katika Aya ni siku ile iliyoshuka Aya hiyo. Siku ya Hija ya kuaga (*Hijjatul-Wadai*) katika mwaka wa kumi Hijriya.

Mwenye *Majmaul-bayan* anasema: Leo hapa ina maana ya sasa, kama mtu akisema leo umekua, akiwa na maana ya sasa umekua.

Vyovyote iwavyo maana ya Aya ni kuwa makafiri wamekata tamaa ya kuwa Uislamu utakwisha au kuharibika, baada ya kumakinika katika nyoyo za wafuasi wake na kuanza kuenea siku baada ya siku. Kwa hiyo enyi Waislamu msiwaogope makafiri bali muogopeni Mwenyezi Mungu peke yake. Amesema kweli Mwenyezi Mungu katika kila anayoyasema:

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ {32}

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ {33}

"Wanataka kuzima nuru ya Mwenyezi Mungu kwa vinywa vyao, lakini Mwenyezi Mungu anakataa isipokuwa kuitimiza nuru yake, wajapochukia makafiri. Yeye ndiye aliyemleta Mtume wake kwa uongofu na dini ya haki ili aijalie kushinda dini zote ijapokuwa watachukia washirikina" (***9:32-33***).

Itakuwa ni jambo la faida kwa mnasaba huu tudokoze maneo kutoka Kitabu *Al-Islam Fil-qarnil-Ishirin* cha Aqad, amesema: "Uislamu hapo mwanzoni hakuwa na nguvu, lakini ukawa na nguvu imara, baada ya mamia ya miaka. Uimara huu na nguvu ya kiislamu katika hali ya udhaifu ni ya kustaajabisha, lakini uimara wake hivi sasa baada ya kupita karne ishirini ni wa kustaajabisha zaidi. Kwa sababu Uislamu hauna kinga yoyote wala mali, silaha, elimu au maarifa. Bali hata watu wake hawana maafikiano ya kujikinga.

Nguvu ya itikadi ya Kiislamu imeendelea katika pembe zote za ulimwengu ikiwa mbali na vita vya kidola na siasa zake au kuwa katika vyeo. Katika Afrika leo kuna mamilioni ya Waislamu, ambao hawana vyeo vyovyote katika nchi au katika siasa. Hali kama hiyo iko huko Sumatra na Java, na inakurubia hali hiyo katika Pakistan na pengine China na sehemu inayopakana nayo."

Kukamilishwa Dini Na Kutimizwa Neema

Leo nimewakamilishia dini yenu na kuwatimizia neema yangu na nimewapendelea Uislamu kuwa ndiyo dini.

Shia na Sunni wengi wametofautiana kuhusu Aya hii: Tutaelezea kauli za pande zote mbili, kama wanakili tu, sio waungaji mkono wala wakanushaji na kumwachia msomaji na akili yake aamue mwenyewe. Sunni au wengi wao wamesema kuwa makusudio ya Aya ni kwamba Mwenyezi Mungu (swt) amewakamilishia Waislamu dini yao kwa kushinda kwake na kujitokeza kwake juu ya dini zote pamoja na kupigwa vita. Na ameitimiza neema yake kwa kubainisha itikadi yake na sharia yake kuanzia shina hadi matawi na kubainisha yote wanayoyahitajia katika dini yao na dunia yao.

مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ۚ {38}

"Hatukupunguza Kitabuni kitu chochote" (***6:38***).

Shia wamesema kuwa itawezekana kuifasiri Aya hii, kwa maana hayo, ikiwa hatutakukutanisha na tukio lake na kubainisha makusudio yake. Kwani Aya nyingi zinafasiriwa na tukio lililoambatana nalo na muda wa kushuka kwake. Kwa mfano kama ile Aya isemayo kumwambia Mtume wake mtukufu:

وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ ۚ {37}

"Na ukachelea watu na hali Mwenyezi Mungu ndiye mwenye haki zaidi ya kumchelea." (***33:37***)

Lau kama Aya hii tutaiepusha na kisa cha Zaid bin Haritha na tukachukua dhahiri yake, basi maana yatakuwa ni kwamba Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) anaathirika na kuwaridhisha viumbe kuliko muumba wake; jambao ambalo haliwezekani kwa yule ambaye Mwenyezi Mungu amemchagua kuchukua wahyi wake na ujumbe wake.

Kisha wakaendelea kusema Shia kuwa Aya hii imekutanishwa na tukio lake mahsusi linaloifasiri na kubainisha makusudio yake. Hilo wamelitolea dalili kama ifuatavyo:-

1. Wameafikiana wanachuoni wa Kishia na Kisunni, wafasiri na wana historia, kuwa Aya za Sura ya Maida zote zimeshuka Madina lakini Aya hii: (Leo nimewakamilishia dini yenu), imeshuka Makka mnamo mwaka wa 10H, mwaka ambao Mtume Muhammad (s.a.w) alihiji Hijja ya mwisho. Kwani alielekea kwenye rehema ya Mola (kufariki) katika mwezi wa *Rabiul-Awwal* (mfungo sita) mwaka wa 11 H.

2. Baada ya Mtume kumaliza Hijja yake hii, alielekea Madina. Alipofika Ghadir Khum - sehemu katika

Juhfa penye njia nyingi – aliamrisha mnadi Swala anadi, watu wakakusanyika; na kabla ya kutawanyika kushika njia zao, akawahutubia, na miongoni mwa maneno aliyosema ni: "... Hakika Mwenyezi Mungu ni mtawala wangu na mimi ni mtawala wa waumini na mimi ni bora kwao kuliko nafsi zao. Basi ambaye mimi ni mtawala wake na Ali ni mtawala wake. "Akasema hivyo mara tatu; riwaya nyingine zinasema ni mara nne. Kisha akaendelea kusema "... Ewe Mola wangu! Mpende anayempenda na mhasimu anayemhasimu, mdhalilishe anayemdhalilisha, ipeleke haki pamoja naye popote atakapokuwa. Haya basi aliyepo na amwambie asiyekuwepo."

Sunni hawaikanushi Hadith hii baada ya kuzidi kiwango cha *Mutawatir.* 1 na wengi katika Maimamu wao na wanavyuoni wao wameinukuu aki– wamo Imam Ahmad Ibn Hanbal katika *Musnadi* yake, Nasai katika *Khasais*, Hakim katika *Mustadrak,* Khawarizami katika *Manaqib*, Ibn Abdu Rabbih katika *Istia'b* na Asqalani katika *Iswaba*. Vilevile Tirmidhi, Dhahabi, Ibn Hajar na wengineo. Lakini wengi wao wamefasiri neno *Wilaya* kwa maana ya mapenzi badala ya utawala na kwamba makusudio ya kauli ya Mtume (s.a.w) ambaye mimi ni mtawala wake, ni ambaye ana– nipenda na ampende Ali.

Shia wamejibu tafsiri hii, kuwa kauli ya Mtume inafahamisha waziwazi kwamba utawala ulithibiti kwa Mtume juu ya waumini ndio huo ulithibiti kwa Ali (a.s.) bila ya kuzidi au kupungua. Na utawala huu ndio utawala wa kidini, hata kama neno *Wilaya* lina maana elfu.

Kwa hiyo basi maana ya Aya ni kwamba Mwenyezi Mungu (swt) ameikamilisha dini hii leo kwa kutoa kauli wazi kuwa Ali ni Khalifa.

Unaweza kuuliza: Kukamilisha dini kwa huidhihirisha juu ya dini nyingine na kubainisha hukumu yake kwa ukamilifu, kama wasemavyo Sunni, ni kauli wazi isiyohitaji tafsiri. Ama kukamilisha dini kwa kumweka Ali kuwa Khalifa ni kauli ambayo hapana budi kuweko na tafsiri na ufafanuzi, basi Shia wanaifasiri kwa namna gani?

Katika kufasiri hilo, Shia wamesema: Kukamilika haki hakutimii ila kwa kupatikana utawala wa sharia na utawala wa utekelezaji kwa pamoja, mmoja peke yake hautoshi ikiwa haukuungwa na mwingine.

Utekelezaji ulikuwa mikononi mwa Mtume Mtukufu (s.a.w.). Hapo maadui wa Uislamu wakadhani kwamba utawala wa utekelezaji utakwisha kwa kuondoka Mtume.

Na ukiondoka ndio Uislamu umeondoka. Ndipo Mtume akamweka Ali ahifadhi sharia baada yake na aisimamishe dini, kama alivyoisimamisha yeye. Kwa hiyo ikawa makafiri hawana tumaini lolote la kwisha Uislamu au kudhoofika.

Basi aliyefikwa na dharura bila kuelekea kwenye dhambi. Hakika Mwenyezi Mungu ni mwenye kusameha mwenye kurehemu.

Imekwishapita tafsiri ya Aya hii katika (2:173) kifungu mwenye dharura na hukumu yake.

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ ۖ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ ۙ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ ۖ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ {4}

Wanakuuliza wamehalalishiwa nini. Sema mmehalalishiwa vilivyo vizuri. Na mlichowafunza mbwa miongoni mwa wanyama wa kuwinda, mnawafunza kama alivyowafunza Mwenyezi Mungu. Basi kuleni walichowakamatia na mkisomee jina la Mwenyezi Mungu. Na mcheni Mwenyezi Mungu; hakika Mwenyezi Mungu ni mwepesi wa kuhisabu.

---

1. Shia wameinukuu Hadith hii kutoka katika rejea kadha za Sunni. Wanavyuoni wao wametunga vitabu mahsusi, wa mwisho wao ni Sheikh Amini katika wanachuoni wa mji mtukufu wa Najaf wakati huu. Ametunga Kitabu alichokiita Al-Ghadir, kikiwa na Juzuu 12 chenye kurasa karibu elfu tano (5000) ametaja wapokezi wa Hadiith: Sahaba 120, Taabin 84, Maimamu na wahifadhi wa Hadith 360, akiwemo Hanafi, Shafi na wengineo. Yote hayo ameyanukuu kutoka vitabu vya kisunni vinavyouzwa madukani Iraq, Iran, Lebanon na kwingineko.

Source URL: https://www.al-islam.org/sw/al-kashif-juzuu-ya-sita/mmeharamishiwa-mfu-aya-ya-3